

VÄNSTERVRIDNA VÄRMLÄNNINGAR

SÖREN HOLMBERG

V arför tror vi att Värmland lutar åt vänster? Knappast på grund av de stora författarna eller den vackra naturen. Nej, mer beroende på industrierna, malmen, skogen och alla små bruksorter. Den socioekonomiska och historiska miljön i Värmland borde vara en god grogrund för vänsteridéer. Kanske mer förr i tiden än idag, men också fortfarande idag. Om inte Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har starkare stöd i Värmland än i Riket som helhet känns det som ett misslyckande för dem. Värmland skall vara rött. Det är förväntan. Det är vår hypotes.

Partival

Föga förvånande visar en titt på den officiella valstatistiken att hypotesen får ett tydligt stöd. Andelen som röstar vänster är högre i Värmland än i Sverige som helhet. Med vänster menar vi röster på de Rödgröna i senare tiders val och på Socialdemokraterna och Vänsterpartiet Kommunisterna dessförinnan när Miljöpartiet inte var fött.

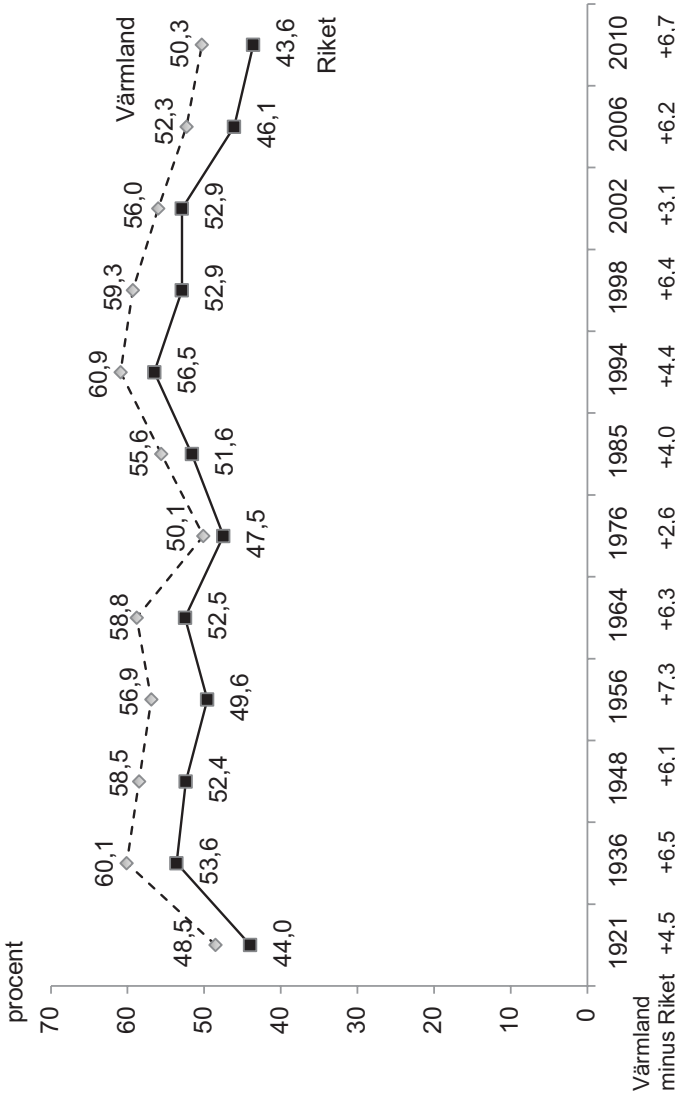
Något överraskande är det dock att andelen vänsterröster i Värmland inte är större än de är jämfört med i Riket. Värmlänningar har röstat mer vänster än Sverige ända sedan det första demokratiska valet 1921, men inte mer än mellan +2,6 till +7,3 procentenheter (se figur 1). Och någon trend kan inte skönjas. Värmlänningar har varken blivit mer eller mindre vänster genom åren. I valet 1921 röstade 48,5 procent vänster i Värmland jämfört med 44,0 procent i Sverige som helhet, en skillnad på +4,5 procentenheter mer vänster bland värmlänningarna. I mitten på 1950-talet i valet 1956 var motsvarande skillnad +7,3, 1994 var den +4,4 och i valet 2010 +6,7 enheter. I riksdagsvalet 2010 röstar en majoritet i Värmland på de Rödgröna (50,3 procent) jämfört med 43,6 procent som stödjer Alliansen, vilket ger en skillnad på +6,7 procentenheter i vänsterns favör.

Värmland 2010 är mer rött än Riket precis som i tidigare riksdagsval ända tillbaka till valet 1921, men inte mycket mera rött och inte mera eller mindre rött än för femtio eller nittio år sedan. Värmlänningar röstar mer vänster jämfört med medel-svensson, men måhända överraskande lite så.

Ideologi

Röstning är en sak, idéer och politiska åsikter kan till en del vara något annat. Kan det vara så att värmlänningar visserligen lutar något åt vänster när de väljer parti men att deras åsikter inte är i samklang med hur de röstar? Eller mer tillspetsat uttryckt: Tenderar det röda Värmland att åsiktsmässigt och ideologiskt att luta åt höger?

Figur 1 Andel som röstat Vänster i Värmland och i Riket i riksdagsvalen 1921-2010 (procent)

Kommentar: En vänsteröst har definierats som en röst på Socialdemokraterna eller på något kommunistiskt eller vänstersocialistiskt parti 1921-1964, på S eller VPK 1976, på S, VPK eller MP 1985 och på S, V eller MP 1994-2010. Resultaten har hämtats från den officiella valstatistiken (SCB, Valmyndigheten)

Svaret på den frågan återfinns i figur 2. Och svaret är ett klart nej, värmlänningar står inte genomsnittligt till höger om svenskar i allmänhet. De står tvärtom något till vänster. Värmlänningar är lite vänstervridna – både när de röstar och när de tänker ideologiskt.

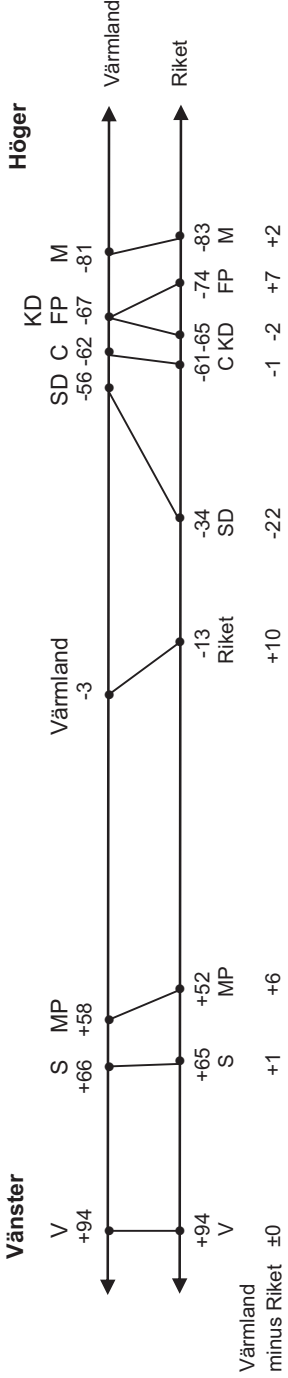
Ideologianalysen bygger på resultaten från en speciell enkätfråga med identisk utformning i både den nationella SOM-undersökningen och i SOM:s värmlandsstudie 2010. Svarspersonerna fick placera sig själva på en femgradig vänster-högerskala. Resultaten i figuren visar andelen svarande som placerat sig till vänster minus andelen som placerat sig till höger. Om alla placerar sig till vänster får vi ett värde på +100 medan värdet blir -100 om alla placerar sig till höger. I figuren jämförs resultaten för Värmland med motsvarande siffror för Riket som helhet. Jämförelsen gäller såväl samtliga svarande som svarande som sympatiserar med något av de åtta riksdagspartierna. En positiv jämförelsesiffra (+) indikerar att värmlänningar i genomsnitt står till vänster om svarande i Sverige medan en negativ siffra (-) tvärtom visar att värmlänningar befinner sig till höger jämfört med svarande i Riket.

Totalt bland samtliga svarande placerar sig värmlänningar i genomsnitt på värdet -3, strax till höger om mitten, medan genomsnittet för samtliga svarande i den nationella SOM-undersökningen är -13, tydligare till höger om mitten. Värmland står alltså ideologiskt något till vänster om Riket. Men observera att såväl Värmland som Riket i mätningen 2010 genomsnittligt sett står något till höger om mitten. Det ideologiska klimatet i dagens Sverige, inklusive i Värmland, är snarare center-höger än center-vänster.

Om vi ser hur de olika partiernas sympatisörer placerar sig på vänster-högerskalan visar det sig att skillnaderna mellan hur värmlänningar och övriga svenska placerar sig är mycket små. Anhängare till V, S och MP placerar sig i allt väsentligt lika mycket till vänster i Värmland som i Riket. Och på ett motsvarande sätt placerar sig alliansanhängare lika mycket till höger i Värmland som i Sverige i övrigt. Dock när det gäller hur sverigedemokrater placerar sig på den ideologiska skalan finns en klar skillnad. Värmländska SD-sympatisörer uppfattar sig mer till höger jämfört med sverigedemokrater i Sverige som helhet. I Värmland hamnar SD-sympatisörer närmare de fyra borgerliga partiernas sympatisörer än i Riket.¹

Detaljstuderar vi resultaten för sympatisörer med de Rödgröna respektive med Alliansen kan vi notera att fyra partier har värmländska anhängare som ligger något till vänster om sina motsvarigheter i Riket. Det gäller främst sympatisörer med Miljöpartiet och Folkpartiet, men också för sympatisörer med Socialdemokraterna och Moderaterna. Här är alltså värmlänningarna något mer vänstervridna än sina partivänner i övriga Sverige. Två allianspartier har sympatisörer i Värmland som lutar något mer åt höger än partivännerna i Sverige som helhet. De partierna är Centerpartiet och Kristdemokraterna. Men skillnaden är enbart någon enstaka procentenhet. Vänsterpartiets anhängare i Värmland och i Riket placerar sig lika långt ut till vänster.

Figur 2 Vänstervridna värmlänningar. Självplacering på den ideologiska vänster-högerskalan (andel vänsterplacerade minus andel högerplacerade)

Kommentar: ISOM-undersökningarna 2010 har värmlänningar och svarande i svenska riket fått placera sig själva på en femgradig vänster-högerskala. Resultaten visar andelen som placerat till vänster minus andelen som placerat sig till höger. Den konstruerade skalan kan variera mellan +100 (alla placerar sig till vänster) och -100 (alla placerar sig till höger). I jämförelsen *Värmland minus Riket* visar positiva siffror (+) att värmlänningar i genomsnitt står till vänster om svarande i svenska riket medan negativa siffror (-) tvärtom visar att värmlänningar står till höger jämfört med svarande i Sverige.

Lite till vänster

Huvudslutsatsen vi kan dra efter resan till det värmländska landskapet är att våra fördomar visade sig stämma, fast inte överväldigande så. Värmlänningar är vänstervridna jämfört med medborgare i Sverige som helhet. Och har varit så ända sedan Sverige blev en demokrati år 1921. Men vänstervridningen är inte särskilt markant – varken idag eller tidigare. Värmland befinner sig strax till vänster om mitten i Svea rike; inte mycket mer till vänster.

Not

- ¹ Antalet SD-sympatisörer är endast 30 i SOM-undersökningen i Värmland jämfört med 190 i RiksSOM. Resultatet är med andra ord statistiskt osäkert. I Värmland placerar sig 7 procent av SD-sympatisörerna till vänster, 30 procent i mitten och 63 procent till höger. Motsvarande resultat i den nationella SOM-studien är 11 procent till vänster, 44 i mitten och 45 procent till höger.

